

Standpunten “Innovatief uit de Knel” tbv RTG 6 oktober 2016 Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Fosfaatrechten missen hun doel.

Opgesteld door actiegroep “Innovatief uit de Knel” bestaande uit 25 innovatieve en duurzame melkveehouders met inmiddels ruim 2000 sympathisanten (zie @uitdeknel)

Wij zijn het niet eens met het invoeren van fosfaatrechten. Een fosfaatrechtenstelsel is kostprijsverhogend en concurrentievervalsend in een liberale markt. Het jaagt het geld de sector uit en laat geen ruimte om te investeren in dierwelzijn, innovaties en milieu. Jonge boeren hebben het nakijken. Bovendien missen fosfaatrechten het beoogde milieudoel zoals Brussel vereist.

Op 2 juli 2015 kondigde staatssecretaris Sharon Dijksma de fosfaatrechten aan. We hebben dan het melkquotumtijdperk van ruim 30 jaar zojuist achter de rug. De afspraken over de grondgebonden melkveehouderij (Melkveewet) en de verplichte deelname aan de Kringloopwijzer zijn net gemaakt. Dat alles om de derogatie te behouden en Brussel tevreden te stemmen met een aanpak Verantwoorde Groei Melkveehouderij.

Wat is de realiteit. Eerst wordt jaren in Brussel gelobbyd, met de Nederlandse overheid voorop, voor het afschaffen van het melkquotum binnen Europa. Ondernemers pakken hun kansen en zijn reeds in 2010-2012 aan het anticiperen om meer te gaan melken. Alom optimistische geluiden van banken en melkverwerkers over de wereldwijde vraag naar zuivel versterken deze tendens. De banken zijn gul. Er worden op vele bedrijven plannen getrokken voor de bouw van een nieuwe en grotere stal. Kosten die je in 2015 en ook nu niet meer terug kunt draaien. Het betreft stallen met

stevige investeringen in milieuvriendelijke voorzieningen zoals emissie-arme vloeren, zonnepanelen, warmteterugwinning en LED verlichting. Ook dierwelzijn krijgt extra aandacht door ruime dimensionering, isolatie, grote strohokken, koeborstels enz. Innovaties zoals automatisch melken en voeren zijn niet van de lucht. De overheid stelt hiervoor IDS (Integraal Duurzame Stal) subsidie beschikbaar en de MDV (Maatlat Duurzame Veehouderij) is een belangrijke fiscale faciliteit. Alhoewel ca. 60% van de extra kosten van de investering in extra duurzaamheid voor rekening van de boer blijven maakt hij veelal toch de keuze om door te pakken. Er hoeft immers niet meer geïnvesteerd worden in melkquotumrechten en de boer wil het beste voor zijn dieren.

Dan komt 1 april 2015 in zicht, het tijdstip van “de verlossing”. De vele honderden miljoenen aan aangekochte melkquota zijn definitief afgeschreven. Ook de uitgaven aan superheffing zijn voorbij. Ze hebben de sector aardig in hun greep gehouden maar omdat het voor heel Europa gold ging er ook een druk op de hoeveelheid melk wereldwijd vanuit. Dit heeft mede in die jaren gezorgd voor een doorgaans redelijke melkprijs. **In een quotumvrije sector is weer ruimte om te investeren in innovaties en duurzaamheid daar waar een sector op dit vlak jaren heeft stilgestaan.**

Om te voorkomen dat de er grondloze bedrijven ontstaan met een industriële uitstraling en vaak zonder beweiding wordt de Wet Verantwoorde Groei Melkveehouderij (de Melkveewet) afgekondigd. Bedrijven kunnen vanaf 1 januari 2015 uitsluitend groeien in dieren indien 75 % van deze groei wordt verantwoord met aan het bedrijf gekoppelde grond. Van de overige 25% moet alle mest worden verwerkt. Zowaar een zware opgave voor vee-dichte regio's zoals zuid en oost Nederland. Maar deze voorschriften komen niet als een verrassing. Al in 2013 zijn de contouren van deze

voorwaarden aangekondigd als een voorwaarde voor het behoud van de derogatie.

Bovenop deze wet is er per 1 januari 2016 de verplichting dat alle melkveebedrijven deelnemen aan de Kringloopwijzer. Ook hier weer met de achterliggende gedachte dat een aantoonbaar efficiënt gebruik van fosfaat en stikstof Brussel gunstig zal stemmen voor het verlengen van de derogatie.

Opgeteld naast de steeds strengere bemestingsnormen, de invoering van het nieuwe GLB in 2015 en de terecht scherpe voorschriften met betrekking tot het gebruik van antibiotica een opeenstapeling van wetten en regels. De boer wordt voor een groot deel boekhouder, afhankelijk van adviseurs. Hij kan mede door het drukke werk het overzicht maar moeilijk houden. Voor een aantal is het teveel gevraagd, zij gaan spoedig afhaken, soms met een stevige sociale impact.

Na het verdwijnen van de melkquotering in 2015 zijn er meer koeien gehouden. Logisch, voor de boeren was er vanaf 1 april de mogelijkheid om ongestraft meer melk te gaan leveren. Ook de nieuwe stallen zijn zij gaan opvullen. Al vanaf 2013 is er immers meer jongvee aangehouden anticiperend op de afloop van de melkquotering. Men houdt vee vast of koopt koeien bij, ook al omdat er steeds meer geruchten ontstaan dat er wederom een referentiedatum in aantocht is. Mede hierdoor schuift de veestapel steeds meer op richting het fosfaatplafond afgesproken in 2002 met de EU.

Op 2 juli 2015 kondigt staatssecretaris Dijkema haar voornemen aan tot het invoeren van een fosfaatrechtenstelsel. Er zijn sterke aanwijzingen dat Nederland teveel koeien heeft. Wederom is de argumentatie het vasthouden van de derogatie.

Onlangs blijkt uit CBS cijfers dat er inderdaad 120.000 melkkoeien teveel zijn in 2015. **Daarmee gaan we net als in 2008 tm 2010 ca. 3-4% door het afgesproken fosfaatplafond.** Op ruim 17.000 bedrijven praten we dan over een groei van gemiddeld 6 melkkoeien per bedrijf. Deze dieren zijn puur een uitloop op de afschaffing van de quotering en deels ook vastgehouden door degene die binnenkort gaan stoppen nadat de fosfaatrechten straks definitief tot waarde gaan komen. Sinds 1985 is het aantal melkkoeien in Nederland gedaald van 2,5 miljoen naar 1,6 miljoen koeien nu. De fosfaatproductie is sindsdien met 32% gedaald (CBS).

De overschrijding van het aantal melkkoeien is tijdelijk. Bij duidelijkheid over de fosfaatrechten (ook als ze er niet komen) zullen veel verouderde bedrijven versneld gaan stoppen. Zij verdienen met de lage wereldmarktprijs voor hun melk al tijden niets aan hun koeien. In Nederland is 2/3 van de melkveehouders 55 jaar of ouder en daarvan heeft maar 1 op de 7 een opvolger. De sector is sterk vergrijsd en er zijn veel te weinig jonge boeren die de moed en mogelijkheid nog hebben het bedrijf over te nemen. Net als na 2010 zakken we hierdoor in 2018 alweer onder het plafond, geholpen door de Melkveewet en de gesel van de vrije markt. Dit is ook wat het PBL onlangs voorspelt.

Nederland is straks het enige land in Europa dat zich met fosfaatrechten opnieuw voor jaren een kostprijsverhogende quotering aanmeet. En dat in een vrije wereldmarkt waar uitsluitend ondernemers met de laagste kosten kunnen overleven. Met het invoeren van een fosfaatrechtenstelsel komt direct de continuïteit van ruim 1000 melkveebedrijven met een nieuwe stal onder druk. Zij hebben alle investeringsruimte besteed aan diervriendelijke huisvesting, innovaties, milieu-investeringen en grondgebondenheid. Geld voor fosfaatrechten is in de plannen van vaak 3-5 jaar terug niet voorzien. Het gevolg is

een deels gevulde stal met een kostprijs die blijvend hoger is dan de melkprijs. De banken geven nu al vooruitlopend op de invoering van fosfaatrechten niet thuis voor de aanschaf van extra koeien. Dit omdat er geen ruimte is voor de aankoop van bijbehorende fosfaatrechten. Ca. 500 bedrijven zit al in bijzonder beheer. Een fosfaatrechtenstelsel zaagt aan de poten van een duurzame innovatieve melkveehouderij met een stevige bijdrage aan de nationale economie en de werkgelegenheid. De tweede grootste exporteur van de wereld kan deze positie alleen maar vast houden door kennis en innovatie zei onlangs Staatssecretaris Van Dam. Daarmee doelde hij op het in stand houden van een goede concurrentiepositie door vernieuwing en verduurzaming. Met fosfaatrechten kiest hij juist de andere route. De sector gaat weer jaren investeren in lucht. Geen geld voor diervriendelijke investeringen en innovaties maar kale grote stallen.

Bovendien blijkt een fosfaatrechtenstelsel niet effectief voor het doel dat Brussel voor ogen heeft. De EU wil Nederland wederom haar derogatie gunnen mits de waterkwaliteit uit de Kader Richtlijn Water (KRW) wordt gehaald. Fosfaatrechten geven geen enkele garantie voor het halen van dit doel en daarmee op het behoud van de derogatie. Zie hiervoor <http://www.v-focus.nl/fosfaatbeleid-staat-haaks-op-metingen-in-milieu/>. Wel is er de garantie dat er wederom veel geld de sector uitvloeit en de stoppers een gouden handdruk krijgen. De fiscus is de lachende derde.

De actiegroep “Innovatief uit de knel” loopt niet van weg van de afspraak met Brussel over het fosfaatplafond maar pleit voor een andere moderne en doelgerichte aanpak waarbij er ruimte blijft voor MVO (Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen) op gezinsbedrijven. Een aanpak die wel garanties biedt voor het behoud van de derogatie.

Zoals gesteld gaat het de EU over de waterkwaliteit, zij vraagt niet om fosfaatrechten. De kwaliteit van grond -en

oppervlaktewater wordt vooral beïnvloed door de uit- en afspoeling van meststoffen. Op bijna alle grondsoorten wordt deze vereiste kwaliteit (<50 mg nitraat/l) reeds behaald. Daarvoor is aanvullende regelgeving op het eerste gezicht niet nodig. De leden van IudK behalen in 2016 met hun grondwatermonsters op gras- en bouwland een gemiddeld nitraatgehalte (volgens methode RIVM) van 16 mg/l in het voorjaar en 10 mg/l in het najaar!! Dit is het resultaat van vakmanschap, strenge bemestingsnormen en de export van inmiddels ruim 35 miljoen kg fosfaat uit dierlijke mest per jaar. Deze mest komt niet op Nederlandse bodem en zou in mindering moeten worden gebracht voor het afgesproken plafond. Zeker voor wat betreft het verwerkte of verbrande deel waarbij naast fosfaat ook veel stikstof de landbouw uit gaat. Nederland had hierover als EU voorzitter afgelopen zittingsperiode een stevig standpunt in kunnen nemen. De tijd die daarmee zou zijn gewonnen kan Nederland gebruiken om het landelijke watermeetnet van het RIVM uit te breiden tot een watermeetsysteem per bedrijf. Zie hiervoor:

http://www.rivm.nl/Onderwerpen/L/Landelijk_Meetnet_effecten_Mestbeleid/Doel_van_het_meetnet

België heeft al een dergelijk individueel systeem, goedgekeurd door Brussel, voor het behoud van haar derogatie en gekoppeld aan stevige sancties. Doelgericht, effectief en niet nog meer ingewikkelde wetten en eindeloze procedures. Brabantse boeren met grond in België zijn ervan gecharmeerd. Bovendien wordt de kleine groep knoeters direct aangepakt. Het onderzoek van een watermonster op nitraat/nitriet volgens de methode RIVM kost slechts €40, met 3-5 monsters rond 1 juli is elk bedrijf goed in beeld. Daarnaast pleit "Innovatief uit de knel" voor het volledig uitwerken van de AMvB grondgebonden melkveehouderij. Geen kleintje voor de boeren in met name de vee-dichte gebieden. Middels slimme software kunnen daarbij ook de regionale voer-mestafspraken geborgd worden vastgelegd. De Kringloopwijzer welke goed is ontvangen in Brussel dient

verder ontwikkeld te worden met geborgde bedrijfsspecifieke fosfaat-en stikstofnormen en monitoring van de waterkwaliteit. Tenslotte is het een goed idee dat ieder melkveebedrijf max. 50-60% jongvee in verhouding tot het aantal melkkoeien mag aanhouden. Kortom een complete garantie voor een verantwoorde duurzame melkveehouderij met ook psychisch gezonde boeren die in staat zijn een bedrijf over te nemen.

Nu dreigt de kip met de gouden eieren te worden geslacht. Korte termijnpolitiek welke een complete sector jaren lang verstart is levensgevaarlijk. Melkveehouders met zoveel passie, hart voor hun dieren en toegevoegde waarde voor hun omgeving en de nationale economie verdienen dit niet. Fosfaatrechten maken meer kapot dan ons lief is en zijn een veel te zwaar geschut. Van politici en beleidsmakers wordt een integrale visie verwacht en niet alleen sturen op geïsoleerde onderwerpen. Er is gekozen voor een liberale zuivelmarkt en daarbij past uitsluitend een ondernemersgerichte en doelgerichte aanpak. Een generieke aanpak waarbij het middel (een fosfaatrechtenstelsel) centraal staat is niet meer van deze tijd. Het College van Beroep voor het bedrijfsleven stelt in de procedure met betrekking tot de Melkveewet dat de overheid geen onevenredige en buitensporige last mag veroorzaken bij de ondernemer. De Raad van State adviseert in dezelfde lijn over het fosfaatrechtenstelsel. Onteigening van productiemiddelen die eerlijk zijn verkregen zal uiteindelijk zwaar wegen in de juridische afwikkeling. De vraag is of de innovatieve melkveehouders in de knel deze uitspraak als boer nog meemaken.

De kamer wacht een belangrijke klus. Wij wensen u veel wijsheid toe.

Henk Antonissen

Woordvoerder "Innovatief uit de Knel"

